

ZUIDWESTER

contactblad IVN Zuidwest Veluwezoom

voorjaar 2016, jaargang 30

Jaarverslag
2015

Jaar van de
boon

Namen en adressen

IVN

IVN werkt aan een duurzame samenleving. Door mensen zelf in aanraking te brengen met de natuur worden zij zich pas écht bewust van de waarde ervan. Daarom laten wij jong en oud de natuur van dichtbij beleven.

Afdelingsbestuur IVN Zuidwest Veluwezoom

Voorzitter

Cees Kwakernaak
Middenlaan 44
6869 VR Heveadorp
026 - 333 40 59 of
06 - 11 53 26 98, cees.kwakernaak@wur.nl

Secretariaat

Kirsten Haanraads
p/a Beukenlaan 21
6862 HS Oosterbeek
06 - 17 98 43 62, ivn.zwv@gmail.com,
kirsten.haanraads@gmail.com

Ledenadministratie en penningmeester

Wim Chardon
Groenendaalseweg 4
6871 CP Renkum
0317 - 31 94 90, wim.chardon@wur.nl

Bestuursleden

Vacant

Adviseur bestuur

Albert Bos, albert.bos@hetnet.nl, 026 - 334 27 43

Werkgroepcoördinatie

Landschapsonderhoud

Albert Smit, a.smit@maakarchitectuur.nl,
026 - 339 24 11

Redactie Zuidwester, redactie.zw@gmail.com

Simone Saarloos
Beukenlaan 1
6871 CK Renkum
0317 - 35 74 56, simonesaarloos@gmail.com
06 - 55 15 69 18

Bezorging Zuidwester

Wim Chardon, wim.chardon@wur.nl, 0317 - 31 94 90

PR en website

Albert Bos, albert.bos@hetnet.nl, 026 - 334 27 43

Beken en sprengen

Ruud Schaafsma, ruud.schaafsma@gmail.com,
0317 - 31 51 17

Zomp

Johanneke Sanders, johanneke.sanders@xs4all.nl,
026 - 334 30 77

Vogelwerkgroep

Els Roode, els.frank@planet.nl, 0317 - 31 82 12

Werkgroep Arboretum

Betsie van Loenen, b.vanloenen@hotmail.com,
0317 - 41 81 24

Heemtuin De Zomp

Ingang Fangmanweg/hoek Dam
Oosterbeek

IVN Gelderland

Jansbuitensingel 1
3811 AB Arnhem
026 - 351 29 27

IVN landelijk bureau

Plantage Middenlaan 2C
Postbus 20123
1000 HC Amsterdam
020 - 622 81 15

Lidmaatschap IVN Zuidwest Veluwezoom

Contributie: € 16,- per jaar. Donatie: € 10,- per jaar. Huis-
genoten: € 8,- per jaar
Girorekening: NL39 INGB 0000 805291 t.n.v. IVN-afdeling
Zuidwest Veluwezoom te Renkum

Foto van de voorpagina

De foto van de voorpagina is gemaakt in juli 2013 in heemtuin De Zomp te Oosterbeek. In De Zomp zal op zondag 17 april a.s. een rondleiding gehouden worden. U krijgt informatie over de ontstaansgeschiedenis van De Zomp en over de vele planten die er voorkomen. Zie voor meer informatie pagina 11 van deze Zuidwester.

ZUIDWESTER

contactblad IVN Zuidwest Veluwezoom

Van de voorzitter

Samen werken en samenwerken

Samen werken aan het onderhoud van het landschap in de uiterwaarden, bossen en heidevelden. Samen werken aan het onderhoud van de sprengen en beken in Renkum, Heelsum en Oosterbeek. Samen werken aan de jaarlijkse broedvogelinventarisaties. Dat is wat het werken in de natuur voor heel veel vrijwilligers in de werkgroepen Landschapsonderhoud, Sprengen en beken en de Vogelwerkgroep zo aantrekkelijk maakt.

Voor ons als IVN-afdeling Zuidwest Veluwezoom is het ook heel belangrijk dat we veel met andere partijen samenwerken. Allereerst natuurlijk met onze zusterafdelingen. Met IVN-Ede en IVN-Veenendaal/Rhenen werken we aan de voorbereiding van een nieuwe cursus voor natuurgidsen, die naar verwachting begin volgend jaar van start zal gaan. Een vernieuwde cursus, opgebouwd in verschillende modules, met een mooie mix van theorie en praktijk.

Met de KNNV Wageningen en omstreken werken we ook steeds meer samen, onder meer bij de nieuwe natuurgidsencursus. En de inventarisaties van planten- en diersoorten door de KNNV vormen een belangrijke informatiebron voor de IVN-gidsen, waarvan we met onze rondleidingen goed gebruik kunnen maken. De recent uitgevoerde KNNV-inventarisatie in een deel van het Renkums beekdal gaf een heel positief beeld. Vooral als gevolg van de herinrichting en vernatting en vershraling van het beekdal is de natuurwaarde en biodiversiteit flink toegenomen. Er werden maar liefst 115 bedreigde (Rode lijst) soorten geteld!

Op onze IVN-website staat: IVN wil mensen betrekken bij hun omgeving. Meer kennis over natuur, milieu en landschap, vergroot de betrokkenheid en maakt bewust. Daarom houdt IVN zich bezig met natuur- en milieueducatie (NME). Dat brengen we in praktijk door als IVN'ers met elkaar samen te werken en ook door een goede samenwerking met andere verwante organisaties.

Een wijze spreuk van Loesje zegt: Waarom moeilijk doen als het samen kan? Ik zie dat we dit al op heel veel fronten actief in praktijk brengen!

Cees Kwakernaak

4	Piet Dolman, cursussen
5	Jaarverslag 2015
6/7	Vogelwerkgroep en werkgroep Wandelingen
8	Stippen en strepen
9	Jaar van de boon
10	De Willemshoeve
11	Opschoondag, Slootjesdag, Zompmarkt
12	Arboretum Belmonte
13	De Ganzenveer
14	Kinderpagina
15	Van het bestuur
16	Buitenladder

COLOFON

De Zuidwester is het contact - en informatieblad van IVN Zuidwest Veluwezoom en verschijnt twee maal per jaar.

REDACTIE:

Kirsten Haanraads, Albert Bos,
Simone Saarloos

EINDREDACTIE:

Simone Saarloos

DRUKKER:

Editoo B.V. te Arnhem

REDACTIEADRES:

Simone Saarloos
Beukenlaan 1
6871 CK Renkum
telefoon: 0317 – 35 74 56
mobiel 06 - 55 15 69 18
e-mail: redactie.zw@gmail.com of
simonesaarloos@gmail.com

De uiterste inzenddatum van kopij voor het najaarsnummer is: **8 september 2016**.

Piet Dolman is overleden

Op 15 oktober 2015 is Piet Dolman na een kort ziekbed op 82-jarige leeftijd overleden.

Bijna vanaf het begin van de werkgroep Beken en sprengen heeft Piet in de beken gewerkt. Eerst met lieslaarzen in de beek, later vanaf de kant. In zijn witte overall maakte hij met zijn favoriete gereedschap de sloothaak de beken schoon. Jarenlang zette hij de koffie voor de werkgroep. Enkele jaren geleden is hij gestopt met het bekenwerk.

Voor de Zuidwester schreef hij jarenlang 'Stekelnootjes', vaak vermakelijke verhalen.

Met een aantal IVN-ers zijn we op zijn uitvaart aanwezig geweest en hebben we onder prachtige operaklanken (Piets lievelingsmuziek) afscheid van hem genomen.

Op zijn overlijdensbericht stond de volgende tekst:

'Ik heb een mooi, rijk en fijn leven gehad. Het is goed zo'.

Nieuwe gidsencursus op komst

Tekst: Wim Chardon

De IVN-afdelingen Ede, Veenendaal-Rhenen en Zuidwest Veluwezoom werken aan een nieuwe gidsencursus die, naar verwachting, begin 2017 zal starten. Nieuw is dat nu ook de afdeling Wageningen e.o. van het KNNV meewerkt aan de organisatie, en ook docenten zal leveren.

Opzet cursus vernieuwd

Het landelijk IVN heeft de opzet van de gidsencursus vernieuwd, waardoor niet alle cursisten hetzelfde programma hoeven te volgen. De komende maanden zal hierover meer duidelijk worden.

Belangstelling?

Voor het ontvangen van aanvullende informatie kunnen belangstellenden zich alvast opgeven bij Cees Kwakernaak of Wim Chardon, die beiden betrokken zijn bij het opzetten van de cursus.

Cursus Wilde planten bij KNNV-Arnhem

De afdeling Arnhem van de KNNV organiseert al sinds meer dan twintig jaar jaarlijks een cursus Wilde Planten. Inmiddels hebben meer dan vijfhonderd mensen deze cursus gevolgd. Hoofddoel van de cursus is deelnemers te leren hoe ze met behulp van een flora zelf de naam van wilde planten kunnen vinden. Daarnaast komen ook andere onderwerpen aan bod zoals de bouw van planten, de voortplanting, de relatie met insecten en de systematiek. Verder is er ruimte voor bewondering en verwondering. De volgende cursus wordt gegeven in de periode eind maart – begin juni 2016.

De cursus omvat negen lessen op woensdagavond van 19.30 tot 22.00 uur en drie excursies op de zaterdagochtend. De lessen beginnen met een (meestal korte) inleiding. Daarna volgen praktische oefeningen in het zelf determineren van planten. Dat doen we in kleine groepjes met begeleiding van ervaren mensen. Bij de excursies bezoeken we plekken met een voor Nederland bijzonder rijke flora.

Praktische informatie

De cursusdata zijn: 30 maart, 6, 13 en 20 april, 11, 18 en 25 mei en 1 en 8 juni. De excursies zijn op 16 april, 21 mei en 4 juni.

De cursus wordt gegeven in de Thomas a Kempischool, Thomas a Kempislaan 25, 6822, LR Arnhem.

De cursusprijs is €55 voor IVN- en KNNV-leden en €60 voor niet-leden. Daar is een reader bij inbegrepen.

Als flora gebruiken we de achtste druk van de KNNV-uitgave: "Veldgids Nederlandse Flora" van Henk Eggelte. Verder zijn nodig een loep (vergroting 10x), en een spits pincet. De flora, loep en pincet kunnen via de cursus worden besteld.

Inlichtingen en aanmelding

Wil Wamelink 026 – 364 39 90; w.wamelink2@upcmail.nl
b.g.g Margriet Dernee 06 - 42 56 42 29 tussen 18.00 – 20.00 uur

Jaarverslag 2015 - IVN Zuidwest Veluwezoom

Tekst: Cees Kwakernaak. Foto's: Albert Bos en Els Roode

Het jaar 2015 was weer een bijzonder jaar. Allereerst het jaar waarin na een lange en spannende tijd van voorbereiding, bouw en inrichting het nieuwe Informatiecentrum Renkums Beekdal werd geopend. Vanuit het IVN heeft Els van 't Hof hieraan enorm hard getrokken. Meer dan terecht dat zij een Elsstar appelboom mocht planten.

Het was ook het jaar waarin we in korte tijd een prachtige oeverwalwand in de Jufferswaard konden realiseren. Het initiatief lag bij Sjon Kortekaas van de vogelwerkgroep, die de link legde tussen de werkzaamheden van het waterschap aan de Heelsumse beek en de mogelijkheid om met de daarvoor beschikbare machines tegelijk ook een wand met nestgaten voor de oeverwal te kunnen plaatsen. Dankzij bijdragen van Vogelbescherming, gemeente Renkum, waterschap Vallei en Veluwe en Staatsbosbeheer is dit zonder extra kosten voor IVN gerealiseerd en staat er ook nog een mooi informatiebord.

Ook vierde de werkgroep Landschapsonderhoud haar 30-jarig bestaan met een werkochtend, afgesloten door een feestelijke lunch in aanwezigheid van ondermeer de wethouder. Begonnen als 'troepgroep' die de rommel in de uiterwaarden opruimde, is deze werkgroep nu onmisbaar geworden voor het knotten van wilgen in de uiterwaarden en voor nog tal van andere onderhoudswerkzaamheden in de natuur.

Behalve deze bijzondere gebeurtenissen waren heel veel IVN-ers weer heel actief.

► Simone Saarloos zorgde met de redactie weer voor twee prachtige uitgaven van de Zuidwester.

► De werkgroep Beken en sprengen en de werkgroep Landschapsonderhoud waren weer met tientallen vrijwilligers elke twee weken een zaterdag actief.

► Diverse rondleidingen werden in en voor het Belmonte Arboreteum weer door Betsie van Loenen georganiseerd.

► De werkgroep De Zomp zorgde onder leiding van Johanneke Sanders als nieuwe coördinator ervoor dat deze

heemtuin er nog steeds prachtig bij staat, en organiseerde ook een aantal publieksrondleidingen.

► Bep van 't Hoff verzorgde natuurpraatjes voor dementerende ouderen in de Verburgt-Molhuysen Stichting in Oosterbeek.

► Annerieke Water verzorgde bij de Willemshoeve in Wageningen een aantal ochtenden natuurbeleving voor ouderen die daar verzorging of dagbesteding krijgen.

► Wim Chardon organiseerde samen met IVN Ede een zeer gewaardeerde cursus Tuinreservaten.

► Ook waren IVN'ers weer actief in de NME-groep die schoolkinderen vertrouwd maakt met de natuur, onder meer van het Renkums beekdal.

► En niet in de laatste plaats waren dit jaar ook weer de leden van de vogelwerkgroep heel actief met excursies in binnen- en buitenland, inventarisaties en zelfs een gezamenlijke meivakantieviering in De Brenne (Frankrijk).

In het bestuur namen we afscheid van Els van 't Hof als voorzitter en van Oscar Langevoord en Wietse Franssen als bestuursleden. Ook moesten we afscheid nemen van de werkgroep Vleermuizen, omdat Floor Norel deze werkzaamheden niet meer kan blijven verrichten.

BMP-telling: 16 of 17 april a.s.

Tekst en foto's: Els Roode

Op zaterdag 16 april of zondag 17 april aanstaande zal de vogelwerkgroep IVN Zuidwest Veluwezoom een BMP-telling/excursie geven in de Jufferswaard en op de Noordberg te Renkum.

BMP

De afkorting BMP staat voor Broedvogel Monitoring Project. Dit project is het op één na oudste monitoringproject van Sovon. Het is gestart in 1984 en gaandeweg uitgegroeid tot een aantal deelprojecten. Deze deelprojecten zijn toegesneden op alle soorten of juist een selectie van soorten.

Ieder deelproject kent zijn eigen aanpak, maar de basis is dezelfde: telling van territoriale broedvogels in vast omlijnde telgebieden. Kijk voor meer informatie op de website van Sovon (www.sovon.nl).

Onze werkwijze

Bij de BMP-telling op 16 of 17 april a.s. werkt de vogelwerkgroep IVN Zuidwest Veluwezoom in kleine groepjes, met als eindpunt een ontbijt bij de biologische boerderij Veld en Beek.

Al onze waarnemingen gaan we op een kaart intekenen. Vier groepen bijvoorbeeld doen elk een kwart van het totale gebied. Bij het ontbijt wordt de telling besproken met nadruk op herkenning van broed indicatieve waarnemingen.

We beginnen een half uur voor zonsopkomst (6 uur) op nader te bepalen plekken, afhankelijk van de grootte van de groep. Na ongeveer drie uur komen we allen bij Veld en Beek bij elkaar, waar een ontbijt staat te wachten. Na het ontbijt wandelen we samen terug naar het startpunt met onderweg de gelegenheid om gemiste soorten alsnog te zien of horen.

Kosten

Meedoen kost € 12,50 per persoon. Zelf meenemen: verrekijker, vogelgidsje, goed schoeisel, eventueel laarzen in verband met nat terrein.

Aanmelden

Vóór 1 april aanmelden per email: els.frank@planet.nl. U krijgt enkele dagen van tevoren bericht over het startpunt, datum en eventuele andere informatie.

De definitieve datum wordt vastgesteld naar aanleiding van de weersvoorspelling.

Blauwe kiekendief, man

Ijshaar

Tijdens de excursie van de vogelwerkgroep op 13 februari jl. is een zeldzaam natuurverschijnsel waargenomen: ijshaar.

Op Wikipedia staat dat ijshaar of haarijs een zeldzaam natuurlijk verschijnsel is waarbij een haarachtige, wollige ijsstructuur ontstaat op dood en nat kernhout, dus niet op de bast, van loofbomen.

Ijshaar kan ontstaan als de luchttemperatuur even onder het vriespunt ligt. In het hout komen schimmels voor en bij de stofwisseling van deze schimmels komt onder andere water vrij dat door zeer kleine openingen in het hout (houtstralen) naar buiten wordt geperst. Het naar buiten geperste water bevriest tot een haarachtige structuur.

Een hoge luchtvochtigheid is noodzakelijk voor de succesvolle vorming van ijshaar, zodat het naar buiten geperste water niet kan verdampen en voor bevroering beschikbaar blijft. Zolang de schimmels water blijven produceren en de klimatologische omstandigheden gunstig blijven, kan ijshaar aan blijven groeien. Als de luchttemperatuur te laag wordt, daalt de stofwisseling van de schimmels tot zo'n laag niveau dat er onvoldoende water geproduceerd wordt. De schimmel die voorkwam in het hout van alle proeven was de *Exidiopsis effusa*.

Ik sta hier op de Duno en hoe moeten we nu verder?

Tekst: Albert Bos

Ja, onze Floor Norel kreeg soms bijzondere telefoontjes van wandelaars met een IVN-wandelgidsje in de hand. Als je telefoonnummer in het gidsje staat, weten sommige mensen je te vinden. Met kennis van zaken ter plaatse en met de nodige portie humor wist Floor deze verdwaalden weer op het goede spoor te helpen. Aan deze tele-wandel-hulp komt nu een eind.

Floor gaat het wat rustiger aandoen

Dat mag best na een lange IVN-carrière. We kennen Floor als secretaris, begeleider van de natuurgidsencursus en van de wandelwerkgroep. Regelmatig liet Floor mensen kennismaken met vleermuizen. Je kon ze niet horen, maar met hulp van de bat-detector kon je mooi bepalen welke soort er vloog aan de hand van de sonarsignalen die de vleermuizen uitzonden. Met dat apparaat heeft ze geholpen te bepalen wat voor vleermuiskasten er in de heemtuin De Zomp in Oosterbeek moesten worden opgehangen. Zelfs bij boerderijen heeft ze vleermuizen gespot.

Floor, bedankt voor je humor en voor je inzet voor onze afdeling.

Zijn het vogeltjes die uit een volière ontsnapt zijn?

Tekst: Floor Norel

Thuiskomend met een tas vol boodschappen, zag ik voor onze Pomona-flat in Wageningen een aantal mensen staan. Iemand riep of ik verstand had van vogels? Eh, ja, met het IVN-diploma op zak en wat ervaring, zeg ik: "OK. Waar gaat 't over?" Het blijkt dat een groepje zeer kleurrijke vogeltjes in de struiken bij de flat te zien zijn. De meningen lopen uiteen: ze zijn zeker uit een volière ontsnapt of losgelaten of te duur zeker enzovoort.

De 'juf' legt uit

Het blijkt om een groepje puttertjes te gaan. Kleurrijk als ze zijn, worden ze door velen als exoten gezien. Terwijl ik, gravend in mijn kennis, uitleg dat het echt om 'wilde' vogels gaat die in groepjes leven, wordt door mijn toehoorders de elektronica ter hand genomen. En tja, de juf blijkt gelijk te hebben! Op vragen als waarom hier in de struiken bij onze flat en wat zoeken ze hier, mag ik het antwoord geven. Tevreden met de info gaat ieder weer zijns of haars weegs. Een paar mensen blijven genietend staan.

Dat was voor vandaag weer een heel leuke natuurbeleving.

Foto: Zoekplaatje. Waar is Floor? Rechts op de foto

Stippen en strepen

Tekst: Simone Saarloos

Dagelijks loop ik met de hond door het landgoed Oranje Nassau's Oord. Het viel me de laatste tijd op dat op veel bomen verf gespoten was. Verf in de kleuren oranje, rood, blauw of groen. Soms een enkele stip, een enkele band, maar ook een dubbele band, letters of getallen. Een soort geheimtaal. De boompjes met een slordige oranje klodder erop behoren tot de vogelkers, zo vertelde een wandelaar mij. Maar wat betekenen de letters en die cijfers? Geven de letters aan wie de bomen mogen komen kappen en de cijfers het aantal of de lengte van de boom? Maakt het uit of het een stip of een streep is en welke kleur ze hebben?

Op de website van Staatsbosbeheer hoopte ik antwoorden op mijn vragen te krijgen. Ik las op de website dat beheerders de bomen met verf markeren ofwel 'blessen' om een paar redenen: dunning om andere bomen de ruimte te geven, verjonging en het maken van open plekken daar waar bomen hun snelste groei hebben gehad. Over de kleur verf en de vorm van de markering stond niets vermeld. Wel weet ik nu dat die grote machines die het hout zijn komen oogsten, 'harvesters' heten. Ze hebben een speciale arm en zagen bomen in één keer onder aan de stam af, verwijderen de zijtakken en snijden de stammen in de gewenste delen. Een andere machine, de 'forwarder', haalt daarna alle op maat gezaagde stammen uit het bos, sorteert ze en legt de stapels langs de weg. Een vrachtwagen brengt de stammen vervolgens naar de zagerij.

Helaas hebben de machines de paden helemaal kapot gereden. Zouden ze die paden in een droge periode nou echt komen herstellen, zoals de website belooft?

Jaar van de Boon

2016 is hét jaar van de Boon oftewel International Year of the Pulses, uitgeroepen door de Verenigde Naties. Het is niet zomaar dat de VN deze erkenning heeft gegeven aan peulvruchten. Deze vruchten barsten namelijk van de voedingswaarde en gaan een belangrijke rol spelen in de duurzame voedselproductie van de toekomst.

De Boon is voedzaam en gezond

Peulvruchten zijn erg voedzaam en bevatten veel vitaminen. Door deze eigenschappen is de boon erg geschikt om te voorzien in het toekomstige voedingspatroon van de wereldbevolking en om zo de gezondheid ook nog een handje te helpen. Bonen zijn zo gezond, omdat ze bijna geen vet bevatten en boordevol eiwitten zitten. Ze vullen de buik erg goed en daarom zijn het prima vleesvervangers. Ze zijn ook rijk aan vitaminen en mineralen (ijzer, magnesium, zink, foliumzuur (B11), thiamine (B1) en niacine (B3)). De boon bevat veel vezels, zowel verteerbare als onverteerbare. Beide hebben een gunstige werking op het cholesterolgehalte in het bloed en de vezels zijn ook goed voor de spijsvertering.

Bonen in Nederland

In ons kikkerlandje eten we slechts beperkt peulvruchten, die we het liefst gewoon 'bonen' noemen. De helft van de Nederlanders eet niet of nauwelijks bonen. Slechts tien procent eet ten minste 8 gram peulvruchten per dag volgens de Gezondheidsraad.

De Boon wordt een Popster

Het Nationaal Comité Bonen wil daar verandering in gaan brengen. In 2016 start het comité een grote campagne, in samenwerking met andere partijen, om de boon het podium

te geven die hij verdient. Doel van de campagne is om ons als consument te overtuigen van de voedzame en duurzame voordelen van bonen. Dit initiatief wordt wereldwijd door 33 organisaties op de kaart gezet. In het kader van het International Year of Pulses lanceerde de FAO de internationale consumentenwebsite www.pulses.org.

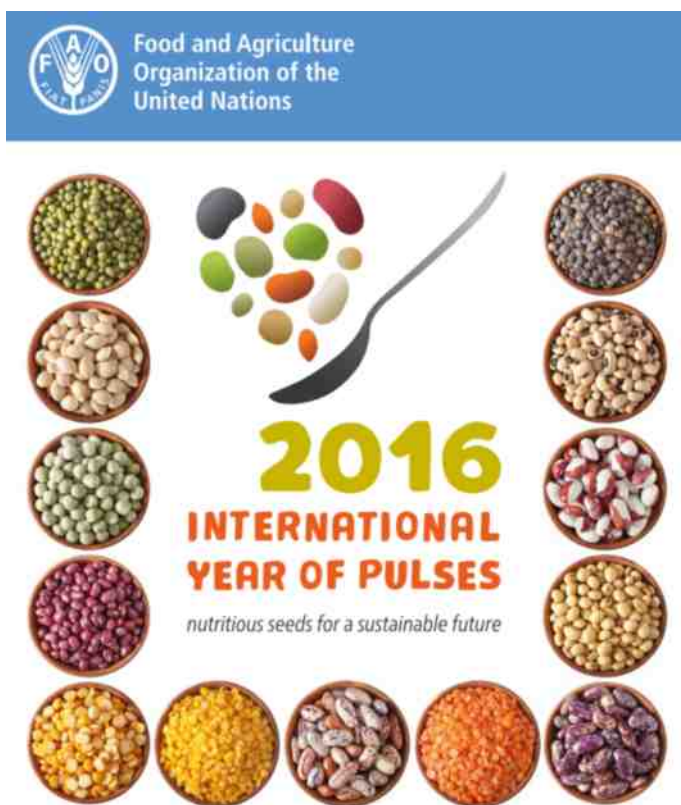
Voor Nederland zal het initiatief 'Blijje Boon' dat gaan doen. Een aantal chef-koks, waaronder Luc Kusters (Dutch Cuisine), Mathijs Vrieze en Tjitze van der Dam, gaan culinaire hoogstandjes maken met bonen, maar zullen ook laten zien dat de boon gewoon thuishoort in een alledaags recept. Op de website van de Blijje Boon zijn de resultaten te volgen.

In de moestuin

Als we het over bonen hebben, moeten we eigenlijk spreken over peulvruchten, want peulvruchten is de verzamelnaam voor onder andere erwten, bonen, linzen, pinda's en kiemgroenten. Het zijn zaden van de planten die behoren tot de Vlinderbloemigenfamilie.

Ze vragen niet veel van de moestuingrond. Een beetje compost is al voldoende en zeker geen (verse) stalmest. Leg de bonen (jawel bonen zaai je niet, die 'leg je') pas ná de IJsheiligen in de grond. De kiemplantjes van de peulvruchten zijn namelijk niet bestand tegen vorst. Na het ontkiemen doet de natuur de rest!

Bron: <http://deboon.blogspot.nl/2016/01/2016-jaar-van-de-boon.html>

Wat is de Blijje Boon?

De Blijje Boon is een initiatief van het Nationaal Comité Bonen 2016; een beweging die zich inzet voor de boon in Nederland. In het comité zijn de Bruine Bonen Bende, bonenfabrikanten, gezondheidsinfluentials en retail verenigd. In 2016 vinden allerlei Blijje Boon activiteiten plaats: de Blijje Boon foodtruck rijdt door Nederland, in de 700 bedrijfsrestaurants van Albron staan bonen centraal tijdens een speciale themawEEK en we inspireren met verrassende recepten en lekkere smaakcombinaties, onder andere via social media, een website en in nieuwsmedia.

Zorgboerderij 'De Willemshoeve' 10 jaar

Tekst en foto's: Annerieke Water

Dit jaar wordt het een feestelijk jaar voor zorgboerderij 'De Willemshoeve' in Wageningen: ze bestaan op 1 september 2016 al weer 10 jaar. Eind oktober 2011 werd ook begonnen met een bed & breakfast (B&B) waar veel gebruik van gemaakt wordt.

In verschillende Zuidwesters heb ik al verteld over de zorgboerderij, mijn bezoeken aan de gasten met het natuurmateriaal dat ik dan meeneem. Ook over de aan te leggen belevingstuin konden jullie al het een en ander lezen. Hoe staat het daarmee?

Ontwikkelingen in de afgelopen 10 jaar

Tien jaar geleden zijn Wout en Nanny van Deelen hun zorgboerderij begonnen met 1 gast die 3 dagen per week welkom was. Nu zijn er gemiddeld 7 tot 8 gasten per dag die 5 dagen in de week welkom zijn. Per dagdeel zijn drie vrijwilligers aanwezig die door de professional begeleid worden. In totaal zijn er 32 enthousiaste vrijwilligers.

De doelgroep is verbreed. Er komen niet alleen gasten met een dementiële problematiek, maar ook gasten met een psychiatrische achtergrond. De gasten komen uit Ede, Wageningen, Bennekom, Renkum en Heelsum.

In de loop van die 10 jaar is het hele systeem van zorg veranderd. Eerst had de manager te maken met het Zorgkantoor, maar vanaf 2015 lopen de contacten via de Wmo van de gemeenten. Er is een goede samenwerking met de Wmo-consulenten.

Intussen is 'De Willemshoeve' ook een leerbedrijf geworden. Volg je een maatschappelijke beroepsopleiding in de zorg, dan kun je er stage lopen.

Belevingstuin

Er zijn veel dieren op de zorgboerderij zoals geiten, kippen, schapen en pensionpaarden. In de zomer staan de koeien van Veld en Beek in het weiland naast de zorgboerderij.

De belevingstuin is na veel voorbereiding en overleg met Bureau Fonkel in een volgende fase gekomen. De eerste paden in de tuin zullen in het voorjaar worden aangelegd

en de Ecologische Verbindingszone (EVZ) naast de nieuwe vormen belevingstuin zal eind april 2016 gerealiseerd zijn. In de planning staat een nieuwe verblijfsaccommodatie voor de gasten gepland. Ook komt er een stal voor de dieren en een stalling voor de duofiets met elektrische ondersteuning.

Steeds zie je weer wat anders in de toekomstige belevingstuin. Het zal leuk zijn als de kippen een nieuw hok hebben gekregen en de gasten zelf de eitjes kunnen rapen. De grote moestuin is door Martin met zijn helpers al helemaal klaargemaakt voor de zomer, struiken zijn verplant en de eerste zaden zijn gezaaid. Het wordt prachtig en zal straks zeker een machtige plek zijn om de natuur in zijn vele facetten te beleven.

In een volgende Zuidwester hoop ik jullie weer verder op de hoogte te kunnen brengen hoe de stand van zaken is bij 'De Willemshoeve'.

Opschoondag 19 maart 2016

Tekst: Albert Smit

Het 30-jarig jubileum vorig jaar van de werkgroep Landschapsonderhoud is aanleiding om te trachten de eerste activiteit van de toenmalige 'Troepgroep' nieuw leven in te blazen: het opruimen van zwerfafval in de uiterwaarden vanaf de woonboten in de Rosandepolder te Oosterbeek tot aan de papierfabriek Parenco in Renkum.

Op een netwerkbijeenkomst van het Dorpsplatform Oosterbeek is contact gelegd met 6DorpenSchoon, een moderne evenknie van die 'Troepgroep' (zie www.6dorpen schoon.nl). Gezamenlijk zetten we ons in om **19 maart a.s.** (de Nationale Opschoondag) een gezellig, nuttig en schoon buitenevenement te organiseren.

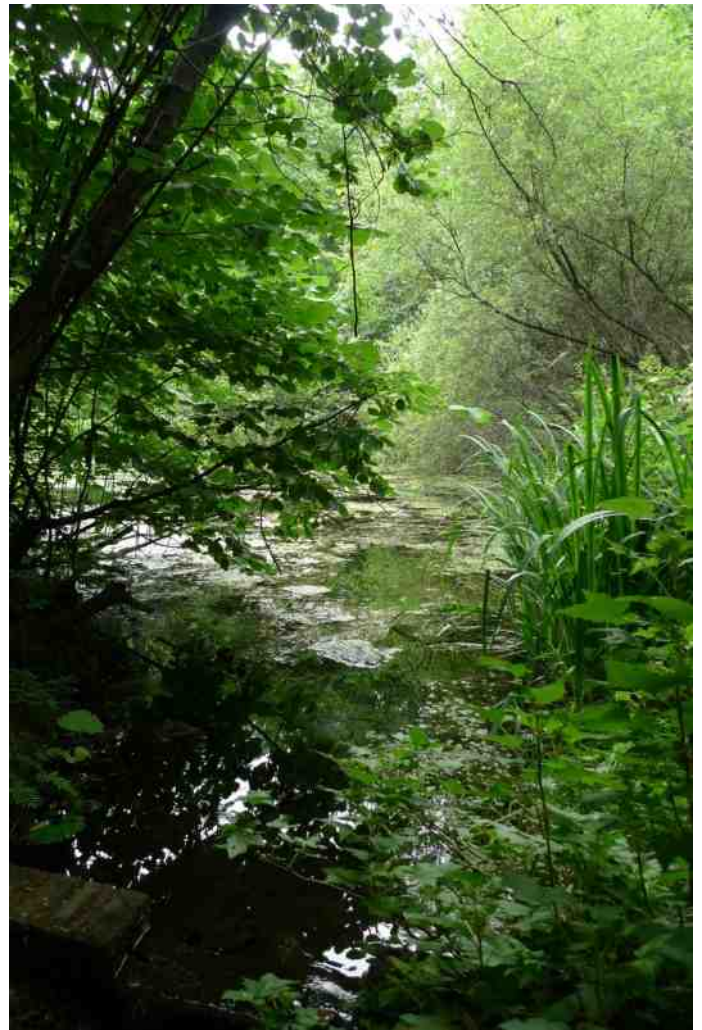
Hebt u gelegenheid en zin op 19 maart mee te doen en de 'rivier te genieten', geef u dan op. Dat kan via de website van Nederland Schoon, via een mailtje aan Albert Smit (bureau@maakarchitectuur.nl) of bel Albert: 06 53 65 89 50.

Graag tot ziens op 19 maart. We duimen voor goed weer.

IVN Slootjesdagen 2016

Schepnetjes in de aanslag, de IVN Slootjesdagen komen eraan...!

Wil je weten hoe een kokerjuffer overleeft in een sloot vol vijanden? En hoe een bootsmannetje aan zijn voedsel komt? Waarom een Schaatsenrijder kan schaatsen? Of gewoon welke beestjes er allemaal leven in het water? Noteer dan de IVN Slootjesdagen op **11 en 12 juni 2016** alvast in je agenda. Tijdens de Slootjesdagen organiseren IVN-afdelingen in het hele land activiteiten in en om slootjes. Bezoek samen met je (klein)kinderen de IVN Slootjesdagen 2016 en ontdek zelf wat er allemaal in een doodgewone sloot gebeurt. Ook IVN Zuidwest Veluwezoom zal in 2016 opnieuw activiteiten organiseren tijdens de landelijke Slootjesdagen. Via de website www.ivn-zwv.nl houden we u graag op de hoogte.

Heemtuin De Zomp

Rondleiding in De Zomp

Vlakbij het Oude Kerkje in Oosterbeek ligt verscholen tussen villa's heemtuin De Zomp. Zelfs bij veel inwoners van Oosterbeek is deze heemtuin nauwelijks bekend. Toch wordt De Zomp al sinds 1997 door enthousiaste vrijwilligers van IVN-afdeling Zuidwest Veluwezoom onderhouden. Op een terrein van niet meer dan 1/3 hectare zorgen een natuurlijke bron en flinke hoogteverschillen op de stuwwal voor een grote verscheidenheid aan vegetatiezones. Bij recente door de KNNV uitgevoerde inventarisaties zijn maar liefst 175 verschillende inheemse planten geteld. Vooral in het vroege voorjaar, wanneer de bosanemoon, de kievitsbloem, de dotter en het paarbladig goudveil bloeien, is De Zomp op z'n mooist.

Dit voorjaar organiseren we weer een publieksrondleiding op **zondag 17 april**. We starten om **14.00 uur**. De rondleiding duurt ca 1,5 uur. De gids besteedt aandacht aan de ontstaansgeschiedenis van De Zomp en aan de namen en bijzondere eigenschappen van de planten die er voorkomen. Vanwege de smalle paden kunnen er per groep maximaal 12 mensen mee. Daarom vragen we u ons van tevoren even per e-mail (jfstorm@hetnet.nl) of telefoon (0317 – 42 58 02) aan te melden. Bij veel belangstelling zullen wij een tweede gids inschakelen. De ingang van De Zomp bevindt zich op de hoek van de Fangmanweg en De Dam (postcode 6862 EH) in Oosterbeek.

Nieuws uit de botanische tuinen in Wageningen

Tekst: Betsie van Loenen. Foto: Dirk Oomen

U zult het wel gelezen of gehoord hebben: de Dreijen-tuin is nu in handen van de eigenaar van 'Het Depot'. Je kunt daar elke dag lekker wandelen tussen 9 tot 17.00 uur. Om vijf uur in de middag gaan de hekken dicht en bent u opgesloten.

De Belmonte-tuin, is daarentegen open van zonsopgang tot zonsondergang. Daar wandelt u en kunt u genieten van de vergezichten over de Betuwe. En hebt u weleens uitgerust op de IVN-bank? Maar schrik niet, er is de laatste tijd nog al wat veranderd. Het koetshuis is verbouwd. Er zal een informatiegedeelte komen. De grote ruimte daar achter kan men huren voor bijvoorbeeld een trouwplechtigheid of vergadering of een gewoon feest.

Rozen

In de tuin is door verschillende vrijwilligers de rozencollectie verplant. De rozen staan nu in groepen bij elkaar, zodat het onderhoud en het snoeien gemakkelijker worden. De rozen zijn door verschillende deskundigen gecontroleerd. Daarom kon je afgelopen herfst in de rozenstruikjes verschillende draadkleuren zien hangen. Bij de verhuizing van de Dreijen naar Belmonte in 2010 zijn er toch wat vergissingen gemaakt. Gelukkig is dit nu rechtgezet. We hopen natuurlijk dat de rozen deze verplaatsing overleven. Dan kunt u van de zomer genieten van deze rozen. De wilde rozen bloeien in mei en juni. Ze geven in de herfst rozenbottels in verschillende kleuren. De historische tuinrozen en cultivars die vaak op onderstammen staan, hebben een

andere snoeibehandeling nodig dan de wilde rozen. Ik ben benieuwd wat u ervan vindt, als u deze zomer de Belmonte-tuin bezoekt.

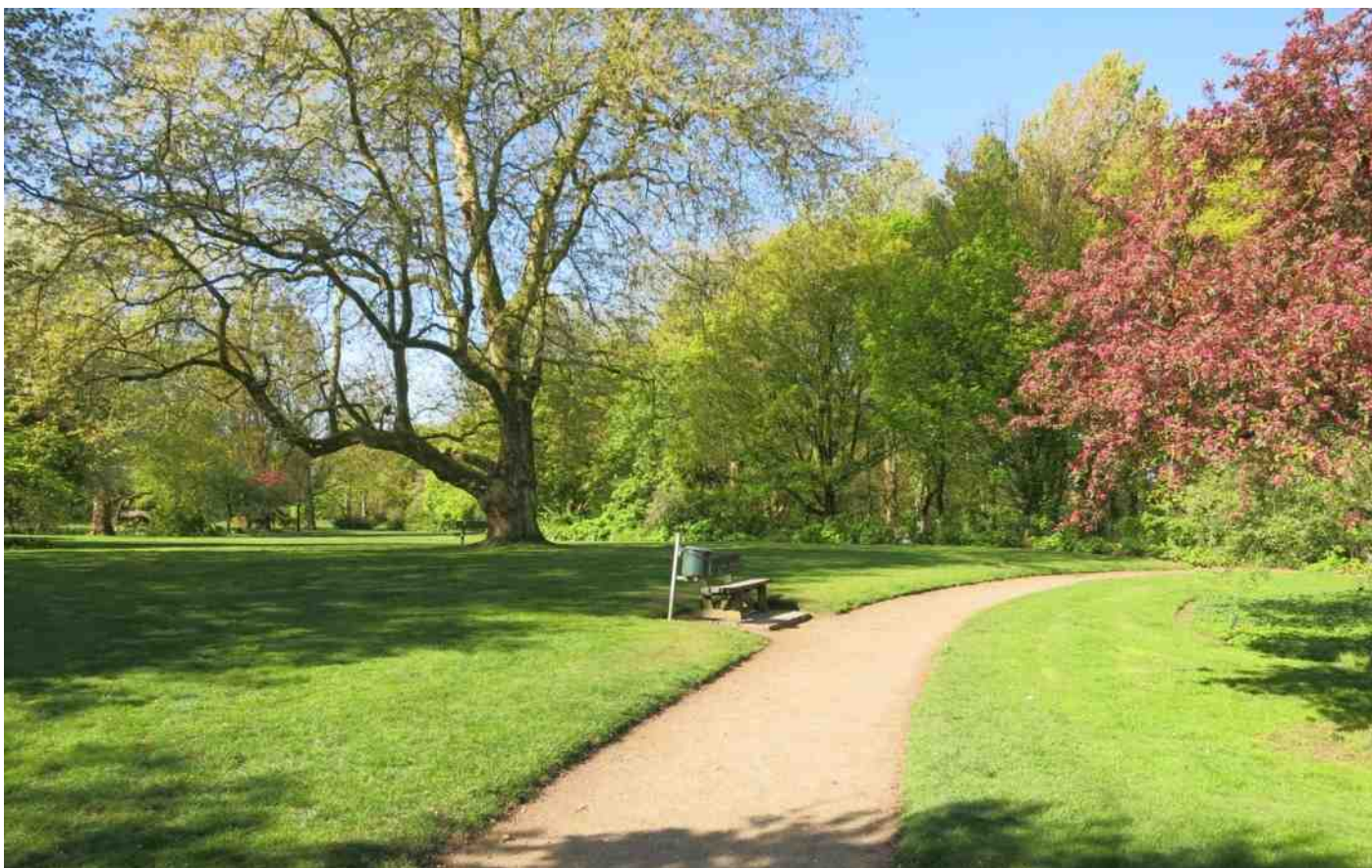
Wandelingen

Nog steeds verzorgen we de aangevraagde wandelingen voor mensen van tuinclubs die met een gids willen rondwandelen. We starten vaak eerst met een kopje koffie in het koetshuis. We maken dan reclame voor het IVN en hoe men donateur van de stichting Belmonte kan worden.

In 2015 zijn de wandelingen via Belmonte binnengekomen, niet een via mijn telefoonnummer. Gelukkig heb ik voor 2016 al drie aangevraagde wandelingen van tuinclubs en van Groei en Bloei-clubs. Ik vroeg me al af of ik de werkgroep Belmonte ook zou moeten opheffen. Het valt me op dat er steeds meer vrienden/wandelgroepjes ontstaan. De wandelingen van de IVN-werkgroepen zijn blijkbaar niet zo in trek. Hoe dit komt, is mij een raadsel. Als iemand een goed idee heeft voor dit probleem, hoor ik dit graag.

Tot slot wil ik Annerieke, Hermien, Tineke en Ruud bedanken, omdat ze meegeholpen hebben om te gidsen, bij vaak grote adhoc aanvragen via Dedde Smid, directeur van de Stichting Belmonte.

Wil je een wandeling door de Belmonte-tuin maken met familie of vrienden bij bijvoorbeeld een verjaardag met een gids, dan hoor ik dat graag.

De Ganzenveer ... wie is Dirk van Uiter

Mijn naam is Dirk Hendrikus van Uiter. Ik ben geboren op 19 oktober 1950 te Epe op de Noord-Veluwe. Ik woon met mijn vrouw Sineke de Vries aan de Oosterbeekse Weverstraat. Met aan de voorzijde winkels en filmhuis en aan de achterzijde het onvolprezen Zweiersdal. We hebben twee zoons, een schoondochter en twee kleinkinderen. En een poes, een 18 jaar oude, dove dame die helaas geen ander diergezelschap duldt.

Opleiding

Na de HBS heb ik in Zwolle op de HTS elektrotechniek gestudeerd. Vervolgens raakte ik, na een jaar als onderhoudsmonteur in een melkfabriek en bijna twee jaar vervangende dienstplicht bij het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, verzeild in het welzijnswerk. Ik werd de eerste betaalde jongerenwerker in de gemeente Epe en ging studeren aan de Sociale Academie in Hengelo (O). Na afronding van die studie in 1980 heb ik voornamelijk bestuurlijke functies in de sector welzijn/kinderopvang vervuld. In 2004 werd ik wethouder in en van de gemeente Renkum en verruilde ik mijn woonplaats Epe voor Oosterbeek.

Beroep

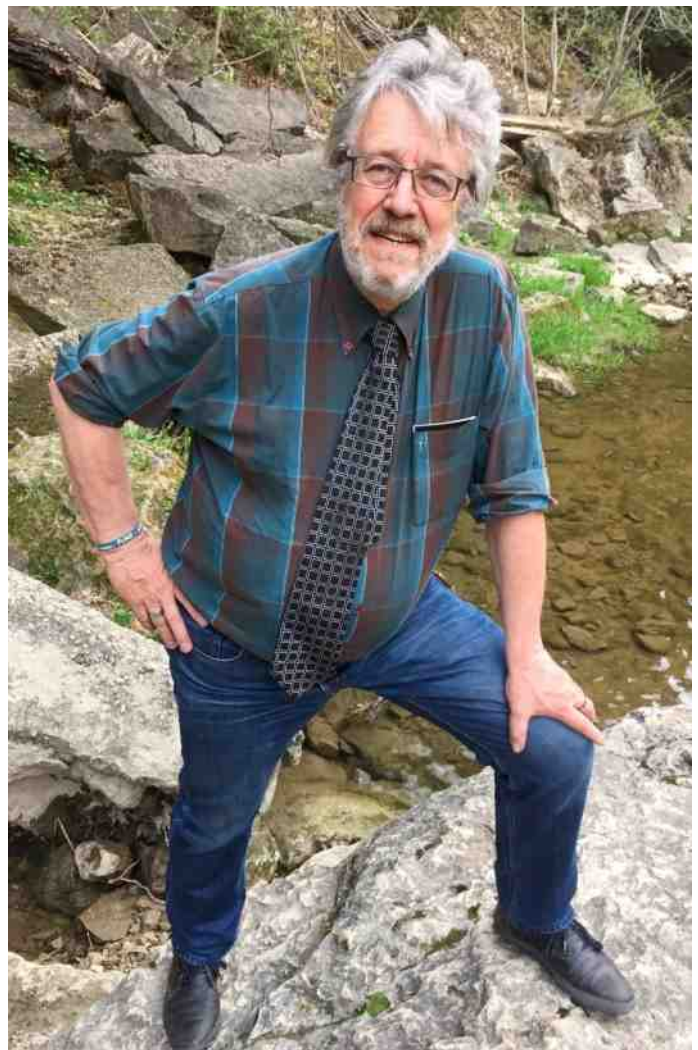
Laat ik het houden op 'bestuurder'. Ik heb al jarenlang allerlei (zowel professioneel als vrijwillig) bestuurlijke functies vervuld: coördinator van het jongerencentrum de Trap in Epe, coördinator van het sociaal-cultureel werk in de gemeente Epe, directeur/bestuurder van Koppel in opvang en welzijn te Epe, voorzitter van de Statenfractie van Groen-Links in Gelderland en wethouder van de gemeente Renkum. Tegenwoordig ben ik zowel bezoldigd als onbezoldigd actief bij diverse groene of/ en sociale organisaties: voorzitter van Stichting Landschapsbeheer Gelderland (tot maart 2016), voorzitter Vereniging Vrienden van de Veluwe, voorzitter Stichting Hoeve Klein Mariëndaal, voorzitter Gebruikersadviesraad Stadsregiotaxi Arnhem Nijmegen, voorzitter Stichting Drielse Veer, voorzitter klankbordgroep tijdschrift Nieuwe Veluwe, bestuurslid Vereniging Gelderse Natuur- en Milieufederatie, toezichthouder bij de Onderwijs-specialisten te Arnhem, toezichthouder bij de DrieGasthuizenGroep in Arnhem, adviseur en ondersteuner van het bestuur van Stichting Renkums Beekdal (tot 2016, thans alleen nog op projectbasis).

Hobby's

Sineke en ik worden blij van het maken van (weken)lange fietsreizen. Onze, zelf uitgestippelde, fietsreis naar Istanboel (2010) vormt binnen de lange reeks van gemaakte reizen het absolute hoogtepunt. Daarnaast ben ik een liefhebber van, laat ik het noemen, tijdloze muziek: singer/songwriters, popbandjes (maakt niet uit of ze uit jonge of oude honden bestaan) enz. Ik heb een collectie van vele duizenden LP's, CD's en MP3-bestanden. Ook ben ik graag te vinden bij concertjes op kleine podia.

Affiniteit met flora/fauna

Ik ben een liefhebber van natuur- en cultuurlandschap. Bevorderen van ontwikkeling, herstel en onderhoud van

natuur en landschap vormen voor mij de drijfveer in mijn activiteiten en werkzaamheden. Daarom vind ik het geweldig dat ik heb mogen bijdragen aan de ontwikkelingen in de Renkumse Poort in het algemeen en het Renkums beekdal in het bijzonder.

Ik lees graag veel tijdschriften zoals Vrij Nederland, Nieuwe Veluwe, Landwerk, Puurzaam (uitgave van Gulpener Brouwerij), Heaven (over tijdloze muziek), Platenblad enz. Maar ook stel ik een goede roman op prijs. Verder houd ik op internet o.a. bij: www.altcountry.nl, www.blendle.nl, www.decorrespondent.nl, www.indiegogo.com.

Mijn wens is meer aandacht van politiek, openbaar bestuur, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven voor echte duurzaamheid (groen en sociaal). Het klimaatakkoord van Parijs moet heldhaftig uitgevoerd worden en als een uitdaging gezien worden voor welzijn en welvaart voor alles en iedereen.

Ganzenveer gaat naar Els van 't Hof-von Nordheim, omdat ze onder meer jarenlang actief was voor de IVN-afdeling en het Renkums beekdal. Samen met vele anderen heeft ze de basis gelegd voor Stichting Renkums Beekdal.

Wil jij je eigen groenten en kruiden kweken?

Het voorjaar komt eraan! Wil jij je eigen groenten en kruiden kweken? Heb je geen moestuin? Geen probleem. Met deze tips kan je overal aan de slag. Zoek een stukje tuin of een stukje grond bij jou in de buurt en je kan beginnen! Een pot op het balkon kan natuurlijk ook!

Hoe moet ik zaaien?

- ♦ Vul een potje met grond helemaal tot aan de rand.
- ♦ Duw de grond lichtjes aan, maar het mag zeker niet te hard aangedrukt worden. De grond moet luchtig blijven, zodat het water goed weg kan komen. De grond moet tot ongeveer 1 cm onder de rand komen.
- ♦ Maak de grond nu wat vochtig met de plantenspuit.
- ♦ Laat het potje of zaaibakje een minuutje of 5 met rust. Een mooi moment om alle zaadjes klaar te leggen.

Zaaien van grote zaden

(bijvoorbeeld courgette, pompoen, kalebas, maïs, watermeloen of zonnebloem).

- ♦ Leg het zaadje in het midden van het potje of het zaaibakje.
- ♦ Vul vervolgens het potje tot de rand met potgrond.

Zaaien van middelgrote zaden

(bijvoorbeeld tomaat, paprika, peper of bietjes). Deze zaden zijn niet heel groot, maar zijn nog goed per stuk te pakken.

- ♦ Leg het zaadje in het midden van het potje of zaaibakje.
- ♦ Strooi er voorzichtig potgrond over. Er mag maar maximaal een halve cm potgrond bijkomen.

Zaaien van kleine zaden

(bijvoorbeeld ananaskers, sla, tomatillo). Deze zaden zijn te klein om per stuk te zaaien.

- ♦ Strooi de zaden voorzichtig over de potgrond. Probeer maximaal 3 zaden per potje te zaaien.
- ♦ Strooi er voorzichtig potgrond over. Er mag maar een klein laagje potgrond over de zaden komen.

Tip!

Een vuistregel bij het zaaien is: op het zaad komt een hoeveelheid potgrond die gelijk is aan de lengte van het zaad.

Na het zaaien

- ♦ Maak de potgrond weer licht vochtig met de plantenspuit.
- ♦ Zet de gezaaide potjes of zaaibakjes in de vensterbank of op een andere lichte en warme plek.
- ♦ Houd de potgrond licht vochtig tot de zaden zijn opgekomen.
- ♦ Als de plantjes 5-10cm zijn, moeten ze in een groter potje geplaatst worden of in de tuin om goed te kunnen groeien. Het plantje moet wel minstens 4 blaadjes hebben, anders is het plantje nog te jong om verplant te worden.

Maak waterkerskoppies

Het duurt even voordat je de eerste groenten kunt oogsten. Tot die tijd is er genoeg te doen. Vul een halve eierdop met watjes en doe er wat tuinkerszaadjes op. Na een tijdje groeit de waterkers boven de rand uit. Nu kan je de eierdoppen met oren, ogen, een neus en een mond beschilderen en de waterkerskoppies zijn geboren!

Bron: www.makkelijkemoestuin.nl

Kom je ook?

Heb je wel eens gehoord van een kokerjuffer? En van het bootsmannetje of het schaatsenrijdertje? Nee? Kom dan naar een van de Slootjesdagen op 11 en 12 juni 2016 bij het Informatiecentrum Renkums Beekdal. Tot dan!

Algemene Ledenvergadering IVN Zuidwest Veluwezoom

U bent van harte uitgenodigd voor de Algemene Ledenvergadering van IVN Zuidwest Veluwezoom.

De ALV vindt plaats op
zaterdag 23 april 2016, van 10.00 tot 13.30 uur.

De locatie van de vergadering zal binnenkort definitief zijn. Na aanmelding ontvangt u hierover meer informatie. Kijk ook op www.ivn-zwv.nl voor de laatste informatie.

Programma

1. Inloop met koffie en thee (10.00 uur)
2. Opening (10.30 uur)
3. Vaststellen agenda, ingekomen stukken en mededelingen
4. Verslag van de vorige vergadering
5. Jaarverslagen werkgroepen
6. Bestuurswisselingen
Afscheid van Kirsten Haanraads als bestuurder van IVN Zuidwest Veluwezoom. Introductie van nieuw bestuurslid voorgedragen door het bestuur.
7. Financiën
8. Huldiging jubilarissen
9. Rondvraag
10. Sluiting

Rondleiding (11.30 – 12.30 uur)

Lunch (12.30 – 13.30 uur)

In verband met de lunch vragen wij u zich aan te melden voor de Algemene Ledenvergadering. Aanmelden kan door te mailen naar ivn.zwv@gmail.com.

Bestuur IVN Zuidwest Veluwezoom

Informatie over besluit contributieverhoging

Tijdens de Algemene Ledenvergadering op zaterdag 10 oktober 2015 is ingestemd met het voorstel om de contributie van onze afdeling te verhogen van 14 euro naar 16 euro.

Sinds de overgang van de gulden naar de euro bedroeg het minimumbedrag voor de contributie van onze afdeling 14 euro, wat destijds een verhoging inhield (van fl 25,- = 11,34 euro naar 14 euro). Sindsdien was het minimumbedrag niet meer verhoogd, wat ook geldt voor het bedrag dat de afdeling afdraagt aan de landelijke organisatie van het IVN. Dit bedraagt al sinds 10 jaar: 8,65 euro per jaar.

Met ingang van 2016 is deze afdracht echter verhoogd tot 10 euro per lid per jaar. Om deze reden heeft het bestuur voorgesteld om het minimumbedrag voor de contributie te verhogen tot 16 euro.

Mocht deze verhoging voor u -als lid- een bezwaar zijn, dan kunt u overwegen om donateur van de afdeling te worden. Het minimumbedrag voor een donateur is en blijft 10 euro per jaar. Let op: als donateur ontvangt u dan echter niet meer het landelijke ledenblad Mens en Natuur.

Kirsten Haanraads, ALV 2015

Oproep voor nieuwe secretaris

Op 23 april zal de secretaris van IVN Zuidwest Veluwezoom, Kirsten Haanraads, na een bestuursperiode van zes jaar aftreden. We zijn dus op zoek naar een nieuwe secretaris.

Kent u of bent u die betrokken vrijwilliger die wij zoeken? Vindt u het leuk om u in te zetten voor natuureducatie, vrijwilligers en een enthousiaste vereniging? Wij zijn dringend op zoek naar u!

Taken

Het werk van de secretaris omvat onder andere:

- het beheer van de email-box;
- het verzenden van de E-Zuidwester;
- het opstellen van de agenda en het verslag van de bestuursvergaderingen (elke 8 weken);
- het voorbereiden van de ALV.

Daarnaast is er binnen het bestuur volop ruimte voor uw eigen wensen en uitdagingen.

Informatie

Lijkt dit u iets? Wilt u graag meer informatie? We nodigen u van harte uit om contact op te nemen met: voorzitter Cees Kwakernaak via cees.kwakernaak@wur.nl.

Zompmarkt op 17 april 2016

Vrijwillig(st)ers van heemtuin De Zomp houden op:
zondag 17 april 2016 een Zompmarkt op de Dam in Oosterbeek.

Er zal een publieksrondleiding zijn die start om 14.00 uur. De rondleiding duurt ca 1,5 uur. Vanwege de smalle paden kunnen er per groep maximaal 12 mensen mee. Geef u daarom van tevoren op per e-mail (jfstorm@het-net.nl) of telefoon (0317 – 42 58 02). Bij veel belangstelling zullen wij een tweede gids inschakelen.

Schrijf deze datum in uw agenda!

Buitenladder

Wandel- en activiteitenprogramma van maart 2016 t/m september 2016

Informatie over Belmonte, Wageningen: Betsie van Loenen, tel. 0317 - 41 81 24 of b.vanloenen@hotmail.com.

Informatie over vogelexcursies: in verband met vervoer minimaal een dag van tevoren aanmelden bij Els Roode. E-mail: els.frank@planet.nl of tel.: 0317 – 31 82 12.

Informatie over werkoctenden van de werkgroep Beken en sprengen: Ruud Schaafsma, tel. 0317 - 31 51 17 en werkgroep Landschapsonderhoud: Albert Smit, tel. 026 - 339 24 11 of tijdens de werkoctenden mobiel 06-12 03 43 53.

MAART

woensdag 16 maart 2016: Boomfeestdag.

zaterdag 19 maart 2016: werkoctend werkgroep Beken en sprengen. Tijd: 9.30 - 12.30 uur.

zaterdag 19 maart 2016: BMP-telling met de vogelwerkgroep. Tijd: 's ochtends. Aanmelden via els.frank@planet.nl.

zaterdag 26 maart 2016: Meewerken met vrijwilligers Bato's Wijk, Oosterbeek. Werkoctend werkgroep Landschapsonderhoud.

APRIL

zaterdag 2 april 2016: BMP-telling met de vogelwerkgroep. Tijd: 's ochtends. Aanmelden via els.frank@planet.nl.

zaterdag 16 april 2016: BMP-telling met de vogelwerkgroep en excursie bij Veld en Beek. Tijd: 's ochtends. Aanmelden via els.frank@planet.nl.

zaterdag 23 april 2016: algemene ledenvergadering.

zaterdag 30 april 2016: BMP-telling met de vogelwerkgroep. Tijd: 's ochtends. Aanmelden via els.frank@planet.nl.

MEI

zaterdag 14 mei 2016: BMP-telling met de vogelwerkgroep. Tijd: 's ochtends. Aanmelden via els.frank@planet.nl.

zaterdag 28 mei 2016: BMP-telling met de vogelwerkgroep. Tijd: 's ochtends. Aanmelden via els.frank@planet.nl.

JUNI

zaterdag 11 juni 2016: IVN Slootjesdagen.

zaterdag 11 juni 2016: BMP-telling met de vogelwerkgroep. Tijd: 's ochtends. Aanmelden via els.frank@planet.nl.

zondag 12 juni 2016: IVN Slootjesdagen.

SEPTEMBER

zaterdag 19 september 2016: werkoctend werkgroep Landschapsonderhoud.

MIX
Papier van
verantwoorde herkomst
FSC® C017135